

[HEDEF 2023 LGS] T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ 17 KAZANIMA AİT 17 SORU

İTA.8.1.1. Avrupa'daki gelişmelerin yansımaları bağlamında Osmanlı Devleti'nin yirminci yüzyılın başlarındaki siyasi ve sosyal durumunu kavrar.

1. XX. yy başlarında Osmanlı Devleti'nin;

Siyasi Durumu	Fransız İhtilali ve Sanayi İnkılâbı'nın etkisiyle zor durumda kaldı. Sömürgecilik rekabetinde olan Avrupalı devletlerin Osmanlı topraklarını işgali ve azınlıkların isyanları Osmanlı Devleti'nin toprak kayıplarını artırdı.
Sosyal Durumu	I. Balkan Savaşı'nda kaybedilen yerlerde yaşayan Müslüman halk, gördükleri baskılar karşısında Anadolu'ya göç etti. Toprak kayıpları sonucu devletin genel nüfusu azalırken kaybedilen yerlerde yaşayan Müslüman halkın Osmanlı topraklarına göç etmesiyle Müslüman nüfusun oranı arttı.

Bu bilgilerden Osmanlı Devleti ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Ekonomik bağımsızlığını kaybetmiştir.
- B) Dağılma süreciyle karşı karşıya kalmıştır.
- C) Toprak bütünlüğünü korumaya çalışmıştır.
- D) Yönetim alanında düzenlemeler yapmıştır.

İTA.8.1.2. Mustafa Kemal'in çocukluk ve öğrenim hayatından hareketle onun kişilik özelliklerinin oluşumu hakkında çıkarımlarda bulunur.

2. Mustafa, annesine haber vermeden Selanik Askerî Rüştiyesinin giriş sınavlarına katıldı. Sınava çok sıkı çalıştı, kazandı. Zübeyde Hanım'ı bir oldubitti ile karşı karşıya bıraktı. Okula yazılabilmesi için annesinin imzalı iznini alması gerekiyordu. Mustafa, annesine babasının doğumunda ona bir kılıç armağan etmiş ve bu kılıcı beşiğinin başucuna duvara asmış olduğunu hatırlattı. Bunun tek bir anlamı vardı: Babası, Mustafa'nın bir asker olmasını istemişti. Mustafa annesine, 'Ben asker olarak doğdum, asker olarak öleceğim.' dedi ve sonunda Selanik Askerî Rüştiyesine girdi.

Metinde Mustafa Kemal'in;

- I. Liderliği
- II. İkna kabiliyeti
- III. Çok cepheliliği

kişilik özelliklerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

İTA.8.1.3. Gençlik döneminde Mustafa Kemal'in fikir hayatını etkileyen önemli kişileri ve olayları kavrar.

3. Mustafa Kemal, Selanik Askerî Rüştiyesinden sonra Manastır Askerî İdadisine başladı. Tarih derslerine giren Mehmet Tevfik Bey, Mustafa Kemal'i idadide en çok etkileyen öğretmeni oldu. Bu öğretmeni sayesinde Mustafa Kemal'in tarihe ilgi ve sevgisi arttı. Mustafa Kemal yıllar sonra bu öğretmeni için: "Minnet borcum var, bana yeni bir ufuk açtı." diyerek ondan saygıyla söz etti. Sınıf arkadaşı Ömer Naci aracılığıyla edebiyata, özellikle de şiire ilgi duymaya başladı. Bu ilgi onu Namık Kemal ve Tevfik Fikret'in eserlerini okumaya yöneltti. Bu yazarlar Mustafa Kemal'de vatan ve millet sevgisi, hak, adalet, özgürlük gibi kavramların oluşmasında etkili oldu.

Bu bilgilerden Mustafa Kemal ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A)Tarih bilinci kazanmıştır.
- B) Farklı alanlara ilgi duymuştur.
- C) Milliyetçi duyguları gelişmiştir.
- D) Ülke sorunlarıyla ilgilenmiştir.

İTA.8.1.4. Mustafa Kemal'in askerlik hayatı ile ilgili olayları ve olguları onun kişilik özellikleri ile ilişkilendirir.

4. Mustafa Kemal, askerlik hayatında;

- İlk görev yeri olan Şam'da arkadaşlarıyla birlikte Vatan ve Hürriyet Cemiyetini kurdu.
- Kurmay başkanlığını yaptığı Hareket Ordusu'yla İstanbul'a gelerek 31 Mart İsyanını bastırdı.
- Trablusgarp Savaşı'nda yerli halkı teşkilatlandırarak onları İtalyanlara karşı direnişe geçirdi.
- Sofya'daki ataşemiliterlik görevi sırasında Türklerin sorunlarıyla yakından ilgilendi.

Verilen olaylar Mustafa Kemal'in kişilik özelliklerinden hangisiyle ilişkilendirilemez?

- A) Liderlik
- B) Örgütleyicilik
- C) İleri görüşlülük
- D) Vatan sevgisi

İTA.8.2.1. Birinci Dünya Savaşı'nın sebeplerini ve savaşın başlamasına yol açan gelişmeleri kavrar.

5. Birinci Dünya Savaşı'nın genel sebeplerinden bazıları şunlardır:

- Devletlerarasındaki ham madde ve pazar arayışındaki rekabetin yol açtığı sömürgecilik yarışı.
- Devletlerarasındaki bloklaşmalar ve silahlanma yarışının hızlanması.
- Fransız İhtilali'nin dünyaya yaydığı milliyetçilik düşüncesi.

Buna göre;

- I. Siyasi
- II. Askeri
- III. İktisadi

alanlarından hangileri Birinci Dünya Savaşı'nın genel sebepleri ile ilgilidir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III

İTA.8.2.2. Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin durumu hakkında çıkarımlarda bulunur.

6. Birinci Dünya Savaşı başladığında Osmanlı Devleti;

- Tarafsız olduğunu ve kapitülasyonları kaldırdığını ilan etti.
- Boğazları ulaşıma kapattı.
- Seferberlik başlattı.

Bu önlemlerle Osmanlı Devleti;

- I. Ekonomik baskılardan kurtulmayı amaçlamıştır.
- II. Başkentini güvenliğini sağlamak istemiştir.
- III. Savaşa hazırlık yapmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) II ve III D) I, II ve III

İTA.8.2.3. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanması ve uygulanması karşısında Osmanlı yönetiminin, Mustafa Kemal'in ve halkın tutumunu analiz eder.

7. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasından sonra başlayan işgaller karşısında Türk halkı;

- İşgalleri protesto eden mitingler düzenlemiştir.
- Müdafai hukuk cemiyetleri ve Kuva-yı Milliye birlikleri kurmuştur.

Buna göre Türk halkı ilgili olarak;

- I. Vatanseverdir.
- II. Duyarsız kalmıştır.
- III. Bağımsızlığına düşkündür.
- IV. Kararlı bir tutum sergilemiştir.

ifadelerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) II ve III C) I, III ve IV D) I, II, III ve IV

İTA.8.2.4. Kuvâ-yı Millîye'nin oluşum sürecini ve sonrasında meydana gelen gelişmeleri kavrar. Millî cemiyetler ve millî varlığa düşman cemiyetlerin başlıca özelliklerine değinilir.

8. Tabloda Milli Cemiyetler ile Milli Varlığa Düşman Cemiyetlerin özelliklerine yer verilmiştir.

	Milli Cemiyetler	Milli Varlığa Düşman Cemiyetler
I.	Bulundukları yöreleri savunmak amacıyla kurulmuşlardır.	İtilaf Devletleri'nden yardım ve destek görmüşlerdir.
II.	Saltanat ve halifelik makamlarının devamını savunmuşlardır.	Genellikle basın yayın yoluyla mücadele etmişlerdir.
III.	Sivas Kongresi'nde birleştirilmişlerdir.	Bağımsız devlet kurmayı amaçlamışlardır.
IV.	Bağımsızlık duygusunun bir sonucu olarak ortaya çıkmışlardır.	Tam bağımsızlığa inanmamışlardır.

Tablodaki numaralanmış eşleştirmelerin hangisinde hata yapılmıştır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

İTA.8.2.5. Millî Mücadele'nin hazırlık döneminde Mustafa Kemal'in yaptığı çalışmaları analiz eder.

9. Tabloda Milli Mücadele'nin hazırlık döneminde alınan bazı kararlara yer verilmiştir.

Amasya Genelgesi	"Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır."
Erzurum Kongresi	"Kuvay-ı Millîye'yi etkin millî iradeyi hâkim kılmak esastır."
Sivas Kongresi	"Meclis-i Mebusan derhal toplanmalıdır ve merkezi hükümet milli iradeye tabi olmalıdır. "

Millî Mücadele'nin hazırlık döneminde alınan bu kararlarla;

- I. Milli cemiyetleri birleştirme
- II. Ulusal egemenliği sağlama
- III. Silahlı mücadeleyi başlatma

amaçlarından hangileri gerçekleştirilmek istenmiştir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III

İTA.8.2.6. Misakımillî'nin kabulünü ve Büyük Millet Meclisinin açılışını vatanın bütünlüğü esası ile "ulusal egemenlik" ve "tam bağımsızlık" ilkeleri ile ilişkilendirir.

10. 23 Nisan 1920'de BMM'nin açılması ile yeni Türk devleti kurulmuştur. Temsil Heyetinin görevi sona ermiştir. Osmanlı Hükümetinin yanında Ankara'da da yeni bir hükümet kurulmuş, böylece iki başlı bir yönetim ortaya çıkmıştır. Halkın her kesiminden temsilcilerin yer aldığı bu demokratik meclisin amacı Misakımillî'yi gerçekleştirmek ve millî bağımsızlığı sağlamaktır. Büyük Millet Meclisinde "güçler birliği" ve "meclis hükümeti" sistemi uygulanmıştır. Tam bağımsızlık ve ulusal egemenlik ilkelerini benimseyen BMM, tarihe "kurucu meclis" olarak geçmiştir.

Bu bilgilerden hareketle BMM ile ilgili aşağıdaki çıkarımlardan hangisi yapılamaz?

- A) Üyeleri seçimle halk tarafından belirlenmiştir.
- B) Öncelikli amacı ülkeyi işgallerden kurtarmaktır.
- C) Her kesimden oluşan siyasi gruplara yer verilmiştir.
- D) Yasama ve yürütme yetkilerini kendinde toplamıştır.

İTA.8.2.7. Büyük Millet Meclisine karşı ayaklanmalar ile ayaklanmaların bastırılması için alınan tedbirleri analiz eder.

11. Büyük Millet Meclisi kendisine karşı ayaklanmaları bastırmak için aldığı tedbirlerden bazıları şunlardır:

- Hıyanet-i Vataniye Kanunu çıkarılarak ayaklananların vatan haini sayılıp cezalandırılacağı ilan edildi.
- Ankara Müftüsü Rıfat Börekçi tarafından Millî Mücadele'yi destekleyen fetvalar yayınlandı.
- Anadolu Ajansı kuruldu. Anadolu Ajansı, Milli Mücadele'yi destekleyen yayınlar yaptı.
- İstiklal Mahkemeleri kurularak ayaklananlar bu mahkemelerde yargılandı.

Buna göre;

- I. Halkın dinî duygularının istismar edilmesi önlenmek istenmiştir.
- II. BMM isyanları bastırmak için yasama yetkisini kullanmıştır.
- III. Halkın doğru bilgilendirilmesi amaçlanmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III

İTA.8.2.8. Mustafa Kemal'in ve Türk milletinin Sevr Antlaşması'na karşı tepkilerini değerlendirir.

12. Sevr Antlaşması'na Büyük Millet Meclisinin ve Mustafa Kemal'in tepkisi çok sert oldu. 19 Ağustos 1920'de toplanan Meclis, aldığı kararla bu antlaşmayı onaylayanları ve imzalayanları vatan haini ilan etti. Mustafa Kemal, bu antlaşmayı "Türk milleti için uğursuz bir idam kararnamesi" olarak nitelendirdi.

Aşağıdakilerden hangisi Mustafa Kemal'in ve Türk milletinin Sevr Antlaşması'na tepki göstermesinin nedenlerinden biri olamaz?

- A) Mebusan Meclisinde onaylanmaması
- B) Türk milletine yaşama hakkı tanımaması
- C) Misakımilli'ye aykırı bir antlaşma olması
- D) Bağımsızlığımızı yok etmeye çalışması

İTA.8.3.1. Millî Mücadele Dönemi'nde Doğu Cephesi ve Güney Cephesi'nde meydana gelen gelişmeleri kavrar.

13. 2-3 Aralık 1920'de Büyük Millet Meclisi Hükûmeti'yle Ermenistan arasında imzalanan Gümrü Antlaşmasına göre; Ermeniler işgal ettikleri yerlerden geri çekilecek, Kars, Sarıkamış, Kağızman, Iğdır, Oltu ve Kulp BMM Hükûmeti'ne bırakılacaktı. Doğu sınırı, Aras Nehri ve Çıldır Gölü'ne kadar uzanacak, Ermeniler, Sevr Antlaşması'nın geçersiz olduğunu kabul edecek ve Doğu Anadolu'ya yönelik toprak taleplerinden vazgeçecekti.

Buna göre Gümrü Antlaşması ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) BMM Hükûmeti'nin siyasi bir başarısıdır.
- B) Türkiye'nin doğu sınırı son şeklini almıştır.
- C) Ermeni sorunu çözüme kavuşturulmuştur.
- D) Ermenistan BMM Hükûmeti'ni resmen tanımıştır.

İTA.8.3.2. Millî Mücadele Dönemi'nde Batı Cephesi'nde meydana gelen gelişmeleri kavrar.

14. I. İnönü Zaferi'nden sonra Sovyetler Birliği ile TBMM Hükûmeti arasında yapılan Moskova Antlaşması'nın bazı maddeleri şunlardır:

- Taraflardan birinin tanımadığı bir antlaşmayı diğer taraf da tanımayacaktır.
- Kars, Ardahan ve Artvin TBMM Hükûmeti'ne; Batum Gürcistan'a; Nahcivan Azerbeycan'a bırakılacaktır.
- Osmanlı Devleti ile Çarlık Rusya'sı arasında yapılan bütün antlaşmalar geçersiz sayılacaktır.
- Sovyetler Birliği Misakımillî'yi tanıyacak ve kapitülasyonlardan vazgeçecektir.

Buna göre TBMM Hükûmeti Moskova Antlaşması ile hangi alanlarda kazanım elde etmiştir?

- A) Siyasi – Askeri
- B) Siyasi – İktisadi
- C) Sosyal – Hukuki
- D) Sosyal – Kültürel

İTA.8.3.3. Millî Mücadele'nin zor bir döneminde Maarif Kongresi yapan Atatürk'ün, millî ve çağdaş eğitime verdiği önemi kavrar.

15.

Bu bilgilere göre Maarif Kongresi ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Toplantıya toplumun her kesiminden katılım olmuştur.
- B) Mustafa Kemal'in eğitime verdiği önemi göstermektedir.
- C) Bağımsızlık savaşının sıkıntılı bir döneminde toplanmıştır.
- D) Millî Mücadele'nin eğitim alanında da yapıldığının göstergesidir.

İTA.8.3.4. Türk milletinin millî birlik, beraberlik ve dayanışmasının bir örneği olarak Tekâlif-i Millîye Emirleri doğrultusunda yapılan uygulamaları analiz eder.

16. Başkomutanlık görevini üstlenen Mustafa Kemal, ordunun ihtiyaçlarını karşılamak için 7-8 Ağustos 1921'de, Tekâlif-i Millîye Emirleri'ni yayınladı. Ordunun başta silah, cephane, erzak ve ulaşım araçları olmak üzere birçok ihtiyacı vardı. Başkomutan Mustafa Kemal, halktan ellerinde ordunun ihtiyaç duyabileceği malzeme ve taşıtları vermesini istemiştir. Türk halkı her türlü yoksulluğa karşın, elinde bulunan her şeyini büyük bir fedakârlıkla ordusuyla paylaşmıştır.

Tekâlif-i Milliye Emirlerini yerine getiren Türk halkı;

- I. Vatanseverlik
- II. Ulusal egemenlik
- III. Milli birlik ve beraberlik
- IV. Yardımlaşma ve dayanışma

örneklerinden hangilerini sergilemiştir?

- A) I ve II B) III ve IV C) I, III ve IV D) I, II, III ve IV

İTA.8.3.5. Sakarya Meydan Savaşı'nın kazanılmasında ve Büyük Taarruz'un başarılı olmasında Mustafa Kemal'in rolüne ilişkin çıkarımlarda bulunur.

17.

Olay	Sakarya Meydan Muharebesi
Durum	22 gün 22 gece süren Sakarya Meydan Muharebesi, Türk tarihinin en önemli zaferlerinden biridir.
Sonuç	

Tablodaki sonuç kısmına aşağıdakilerden hangisinin yazılması doğru olmaz?

- A) Batı Anadolu düşman işgalinden temizlendi.
- B) Bu zafer bütün Anadolu'da coşkuyla kutlandı.
- C) İtilaf devletleri arasında görüş ayrılıkları oluştu.
- D) TBMM'ye ve Mustafa Kemal'e duyulan güven arttı.

CEVAP ANAHTARI			
1	B	11	D
2	A	12	A
3	D	13	B
4	C	14	B
5	D	15	A
6	D	16	C
7	C	17	A
8	B		
9	C		
10	C		